

Valoració d'un curs de Tecnologies de la Traducció a distància

Adrià Martín-Mor
Professor

Departament Traducció. Campus UAB
08193 Bellaterra (Barcelona)
adria.martin@uab.cat

RESUM

En aquest article, descrivim l'adaptació d'una assignatura presencial sobre tecnologies de la traducció a la modalitat a distància, per tal de posar terme a una situació de sobrecàrrega de les aules multimèdia de la Facultat de Traducció i d'Interpretació de la UAB. S'hi tracta, per tant, la metodologia i els recursos emprats, amb vista a estendre l'experiència a d'altres assignatures.

Paraules clau: tradumàtica, tecnologia per a traductors, didàctica, ensenyament a distància.

RESUMEN (*Valoración de un curso de Tecnologías de la Traducción a distancia*)

En este artículo, describimos la adaptación de una asignatura presencial sobre tecnologías de la traducción a la modalidad a distancia, para poner término a una situación de sobrecarga de las aulas multimedia de la Facultad de Traducción e Interpretación de la UAB. Se trata, por tanto, la metodología y los recursos utilizados, de cara a extender la experiencia a otras asignaturas.

Palabras clave: tradumática, tecnología para traductores, didáctica, enseñanza a distancia

ABSTRACT (*Evaluation of an e-course on Translation Technologies*)

This article describes the conversion of a on-site subject on translation technologies to a virtual one, in order to put term to a situation of overload of the multimedia classrooms of the Facultat de Traducció i d'Interpretació at the Universitat Autònoma de Barcelona. The methodology and the software used are treated, with a view to extend the experience to other subjects.

Keywords: translation technologies, didactics, e-learning

Introducció

En el marc del grau en Traducció i Interpretació, a la Facultat de Traducció i d'Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona s'ofereixen diverses assignatures de tecnologies de la traducció. Durant el primer semestre del primer curs, s'ofereix l'assignatura d'Introducció a les tecnologies de la traducció i la interpretació, mentre que al segon cicle els alumnes cursen l'assignatura Tecnologies de la traducció i la interpretació. Els darrers anys, a més, a causa de la coexistència de dos plans d'estudis diferents (un de grau i un de llicenciatura), també s'ha impartit l'assignatura d'Informàtica aplicada a la traducció. Cada any, doncs, aquestes assignatures reben, aproximadament, uns quatre-cents estudiants, que queden repartits en deu grups de primer cicle i vuit de segon. L'obligatorietat d'aquestes assignatures, d'altra banda, resulta en un alt nombre d'alumnes i, alhora, en una sobrecàrrega de les aules multimèdia de la Facultat. A banda, però, hi ha hagut diversos factors que han col·laborat a fer que les cinc aules multimèdia de la Facultat quedessin petites en poc temps. Primerament, la progressiva introducció de les tecnologies no sols en el món de la traducció, sinó en tots els àmbits de la vida quotidiana, ha fet que les aules multimèdia siguin utilitzades no sols per a classes de tecnologies, sinó també per a d'altres assignatures. En segon lloc, el pla d'estudis de grau preveu la concentració de les assignatures en un sol semestre, amb la qual cosa tots els estudiants cursen les assignatures d'informàtica el mateix semestre. Aquests factors, doncs, han col·laborat a la sobrecàrrega de les aules multimèdia i, per tant, s'han generat alguns problemes d'espai i de disponibilitat de les aules.

A fi de trobar una solució a les circumstàncies esmentades i d'assumir, en condicions de grup pràctic, tota la demanda de places, els professors de les assignatures vam acordar d'explorar les possibilitats de les tecnologies per a dur a terme una docència virtual en alguns grups. L'assignatura de segon cicle, al nostre parer, era la més adequada per a provar aquesta experiència, ja que està composta d'estudiants de darrer curs generalment amb incompatibilitats horàries (ja sigui amb altres assignatures o amb la feina) i amb unes bases prou sòlides de coneixement tant de les eines informàtiques com pel que fa a les competències de treball autònom.

El fet de recórrer a la docència virtual, doncs, va permetre d'assumir tota la demanda d'alumnes dotant els grups virtuals de les mateixes competències que els grups presencials, a banda d'alliberar les aules multimèdia durant algunes hores a la setmana per a l'ús en altres assignatures i de permetre al professorat una certa mobilitat.

Aquesta experiència, a més, estava precedida pel gran èxit que ha anat tenint l'assignatura de Terminologia aplicada a la traducció a distància des del curs 2004-2005 (Sánchez-Gijón et al., 2009).

A continuació, descriurem detalladament l'organització del curs a distància de l'assignatura Informàtica aplicada a la traducció.¹

Descripció de l'assignatura

L'assignatura d'Informàtica aplicada a la traducció és una matèria troncal de quatre crèdits del quart curs de la llicenciatura en traducció i interpretació. Els alumnes, durant el curs 2009-2010, van ser repartits en vuit grups —dos de primer semestre i sis de segon semestre—, dels quals la meitat (quatre) es van reservar per a la docència virtual. En aquest article, tractem l'experiència amb els grups 3 i 4 de segon semestre, els quals sumen un total de 53 alumnes.

¹ Malgrat que aquest article està basat en l'experiència de l'assignatura de segon cicle de llicenciatura, el curs 2011-2012 ja s'han començat a impartir grups de grau amb la mateixa metodologia.

Els objectius del curs (conèixer els recursos tecnològics de la traducció i la traducció assistida, bàsicament) s'assoleixen per mitjà d'unes quinze setmanes en què el temari es reparteix principalment en dos tipus d'eines: de recompte de paraules i facturació (fulls de càlcul, analitzadors de projectes) i de traducció assistida (memòries de traducció). En el cas de la versió a distància de l'assignatura, els coneixements esmentats s'assoleixen per mitjà de tutorials en format vídeo creats pels professors específicament per a aquesta assignatura. Durant el curs 2009-2010 aquests materials van ser carregats a un espai virtual diferent del que ofereix la universitat (el Campus Virtual de la UAB). Aquest espai, d'accés públic, era un lloc web allotjat al servidor gratuït de GoogleSites,² que contenia els materials didàctics de l'assignatura en format vídeo. Aquests tutorials inclouen una barra de navegació superior, mitjançant la qual l'usuari pot avançar, retrocedir o pausar les imatges, i, a més de mostrar imatges, també incorporen missatges per mitjà de rètols que els professors hi hem afegit.

Tanmateix, tot i que el sistema de tutorials en format vídeo resol en gran part la qüestió de la presencialitat, els professors de l'assignatura a distància vam acordar dur a terme almenys tres sessions presencials: una de presentació de l'assignatura, en què fèiem èmfasi, entre altres coses, en el grau de responsabilitat que implica el fet de seguir una assignatura a distància, i dues proves parcials.

Pel que fa a l'organització de l'estudi, els estudiants van rebre un calendari a principi de curs segons el qual es podien organitzar el procés d'aprenentatge. Alhora, es va demanar que l'alumnat es comprometés a accedir al CV almenys un cop per setmana, per posar-se al dia de les novetats de l'assignatura (possibles canvis de calendari, comunicacions urgents, etc.).

Continguts de l'assignatura

Els continguts de l'assignatura es classifiquen en cinc punts: anàlisi de projectes i facturació, alineació d'arxius, importació i exportació de memòries, i dues eines TAO.

Suport a l'estudi

Com ja hem dit, en les assignatures a distància l'autonomia de l'alumnat juga un paper essencial. Per això, el suport a l'estudi es va organitzar en dos nivells. El primer corresponia al suport tradicional del professor adaptat a les característiques del curs, per la qual cosa es va decidir de fer servir un programa de xat. Skype³ és una aplicació que incorpora funcions per a la comunicació en temps real, com ara la missatgeria instantània (xat), les videoconferències (per mitjà del protocol VoIP) o la compartició de pantalla (molt útil per a les tutories). Les tutories eren en comú, és a dir, es tractava de converses per xat amb tots els alumnes que hi hagués connectats. Per evitar-ne l'ús massiu i improp, doncs, en la sessió de presentació es va delimitar molt bé el concepte de tutoria i se'n va organitzar una de prova, de la qual se'n va crear i compartir una acta perquè tots els alumnes n'estiguessin al corrent.

Pel que fa al segon nivell de suport a l'estudi, en canvi, com que precisament a causa de les característiques del curs no es podia garantir que els alumnes no es donessin suport l'un a l'altre, vam optar per oficialitzar l'ajut entre companys. La idea de fons és donar facilitats perquè els alumnes amb problemes puntuals, abans de recórrer a un company o conegut per a solucionar-los (un recurs gairebé impossible de controlar per part del professorat), tinguin una altra via de suport. D'aquesta manera, oficialitzant aquesta mena d'ajut en un tipus concret d'exercicis, es redueix la necessitat de recórrer a altres menes d'ajut en què l'alumne té un paper més passiu.

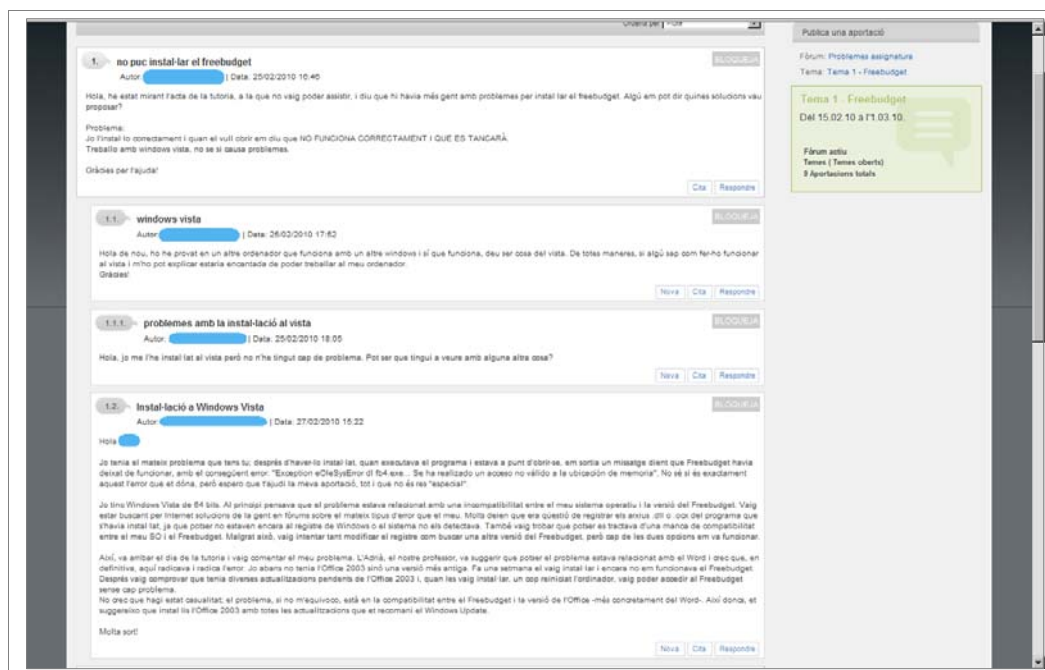
Pel que fa al suport entre estudiants, doncs, vam preveure diverses eines, com ara l'ús de la Missatgeria del CV, un sistema de correu electrònic intern, de manera que qualsevol

2 <http://sites.google.com/site/tecnologiestraduccion>.

3 <http://www.skype.com>

alumne matriculat es podia posar en contacte amb els companys.⁴ El mitjà principal, però, va ser el fòrum del CV, el funcionament del qual és molt similar al de qualsevol fòrum públic de la xarxa (i per tant permet acostar els alumnes als fòrums especialitzats). Així, cadascun dels cinc temes del curs tenia el corresponent fòrum amb diversos fils oberts pels alumnes, que contenien des de problemes d'instal·lació, compatibilitat de programes, etc., fins a dubtes sobre el calendari o el temari.

Il·lustració 11. Captura de pantalla que mostra la intervenció de tres estudiants per a resoldre un problema d'instal·lació d'un dels programes del temari.

Destaquem la rapidesa amb què els alumnes van fer ús del fòrum des del primer dia, tal com es pot veure a la il·lustració 1. De fet, al llarg del curs els fòrums van rebre un total de setanta-cinc aportacions exclusivament per part d'estudiants,⁵ cosa que ens sembla prou remarcable, més encara tenint en compte que el professor no hi va intervenir en cap cas. Els motius d'aquesta no-intervenció són diversos. Principalment, es volia plantejar el fòrum com a eina de suport exclusiu dels estudiants, paral·lel a les tutories amb el professor. Aquesta percepció de fòrum exclusiu d'estudiants reforçava la solidaritat entre ells, ja que si algú tenia la resposta a un problema plantejat, no era el professor qui responia, sinó un company que ho feia voluntàriament, i segurament empès per la idea que col·laborant en el fòrum el feia més útil en el futur.⁶ Alguns alumnes, de fet, van preparar guies d'instal·lació dels programes per a ajudar els companys.

4 Com que aquest servei permet escriure als companys sense còpia al professor, no tenim constància de cap correu entre els estudiants.

5 Recordem que el nombre d'alumnes inscrits a l'espai docent, entre els grups 3 i 4, sumen 53.

6 Tal com afirma Pym (2003: 85): "[An electronic forum] allows students to participate asynchronously and allows everyone to see everyone else's contributions. It can become a very lively forum for debate and exchange of information that does not necessarily require the teacher's intervention. [...] [I]t can substitute and, in some ways, be better than the classroom (because students can return to the information at their leisure), if the syllabus and the supporting teaching material have been well designed for asynchronous distance learning."

Complements de l'assignatura

Un dels atractius d'aquesta assignatura és que la tecnologia es tracta alhora com a objecte d'estudi i com a instrument. A banda del temari propi del curs (bàsicament, eines de Traducció Assistida per Ordinador),⁷ vam considerar oportú fer disponibles altres eines TIC per a ampliar coneixements. Aquestes eines, les vam acostar als alumnes mitjançant un sistema de complements. De la mateixa manera que l'ús del programa de missatgeria instantània Skype no es tracta com a objecte d'estudi de l'assignatura, sinó com a instrument per a estudiar un temari determinat, vam afegir als continguts de l'assignatura una pàgina de complements. Es tracta de diversos recursos informàtics que vam posar a l'abast de l'alumnat per tal que pogués complir amb alguns dels requisits de l'assignatura amb l'ajut de la tecnologia. Per exemple, un d'aquests requisits comuns a tots els grups de la matèria és el de lliurar qualsevol activitat sense errors ortogràfics. Així, per ajudar l'alumnat a complir aquest requisit i alhora estendre'n l'ús també a les comunicacions que podrien ser considerades menys formals (contribucions al fòrum, intercanvi de correus, etc.), la pàgina de l'assignatura conté un apartat dedicat als complements (plug-in) dels navegadors, en concret als correctors ortogràfics. Val a dir que, tot i que per manca d'informació no ho podem relacionar directament, la majoria d'entrades al fòrum presenten un nivell prou alt de qualitat lingüística, fet força rellevant si tenim en compte, com hem dit, que els fòrums estaven plantejats per ser exclusivament per als alumnes.

Un altre dels atractius de l'assignatura, relacionat amb els complements, és l'intent d'aplicar la filosofia del web 2.0 a classe. En molts aspectes, es va intentar implicar els alumnes en l'assignatura, transformar-los de simples receptors de coneixements a participants o fins i tot emissors de coneixement. Alguns dels exemples d'aquesta filosofia ja han estat esmentats, com per exemple l'ús de webs col·laboratius (wikis), fòrums, etc.

Resposta dels alumnes

Al final del curs, es va obrir un fòrum perquè cadascú pogués expressar l'opinió sobre el desenvolupament de l'assignatura i proposar-hi millores. La majoria de comentaris dels estudiants van ser positius, i reforçaven la idea que a més de permetre alleujar la pressió de classes a les aules multimèdia, les assignatures a distància permeten als alumnes compaginar-se millor la vida d'estudiant amb la vida laboral.

Per últim, cal esmentar que la nota mitjana dels grups 3 i 4 es va situar el curs 2009-2010 en un 7,7, una xifra gairebé idèntica a la dels grups presencials del curs anterior (7,8).⁸

Conclusions

Com dèiem en la introducció, el plantejament d'aquesta assignatura va sorgir per una necessitat real, la de solucionar els problemes de manca d'espai. A partir d'aquest motiu físic, en un primer moment vam treballar en l'adaptació del curs presencial en curs a distància, reduint el nombre de pràctiques presencials, creant i adaptant els materials en format vídeo, etc. Un dels reptes que més ens preocupava era justament el d'aconseguir la implicació de l'alumnat, que fos capaç d'aprendre a aprendre (gestionar el propi temps, esdevenir cada cop més autònom, etc.). Creiem que el sistema que hem dut a terme aconsegueix diversos objectius. En primer lloc, el més important, hem adaptat un curs presencial a un curs a distància, alliberant com ja hem dit espai a les aules multimèdia. En segon lloc, els estudiants han adquirit coneixements sobre el temari de l'assignatura (d'acord amb les dades que hem presentat sobre l'avaluació), però també han après a aprendre pel seu compte (amb un nivell de satisfacció força elevat, tal com mostren les aportacions dels alumnes al fòrum). A més, gràcies a l'esmentat sistema de complements, l'alumnat ha desenvolupat habilitats

7 Dissenyat juntament amb la professora Mònica Fernández-Rodríguez.

8 Ens referim aquí als grups 3 i 7 del curs 2008-2009, avaluats pel mateix professor.

instrumentals professionalitzadores i l'ha ajudat, mitjançant un procés d'aprenentatge guiat, a saber enfrontar-se per compte propi a situacions desconegudes mitjançant el coneixement dels recursos disponibles.

D'altra banda, a causa de l'actual omnipresència de la tecnologia, l'aprenentatge que l'alumnat ha fet en aquesta assignatura instrumental té repercussions en la seva formació en traducció que van més enllà de la classe de tecnologia. Gràcies a l'ús de recursos instrumentals a la nostra assignatura, els estudiants seran més avesats, per exemple, a l'ús de correctors ortogràfics integrats en navegadors, cosa que en millorarà la qualitat lingüística en les comunicacions, tant dins com fora de la universitat.

Per últim, gràcies a aquest curs, l'alumnat ha fet un tast dels últims avenços de la tecnologia (ja siguin fòrums, webs col·laboratius, videoconferències, compartició d'escriptoris, complements de navegador, etc.) i s'ha acostat a la filosofia 2.0, no com a part d'un temari, sinó perquè hi ha hagut de recórrer de manera instrumental.

Perspectives i reptes

Un cop demostrat que és possible adaptar els continguts de les assignatures de tecnologia a cursos a distància, se'ns plantegen alguns reptes per al futur. Per exemple, la possibilitat de dur aquesta experiència també als cursos de primer any. El repte és gran, tot i que no impossible, ja que sovint per a aquests alumnes l'assignatura representa el primer contacte amb el món universitari, i per tant la situació és diversa de la dels estudiants d'últim curs, ja avesats al sistema.

Un altre dels reptes a llarg termini és crear un curs totalment a distància, potser sense presencialitat, en què la tecnologia permetés garantir que no hi ha còpies, plagis o ajuts externs. Els últims avenços ens mostren algunes idees interessants en aquest sentit, com ara l'ús d'aules virtuals,⁹ les videoconferències, el control remot, etc.

Creiem que aquesta experiència pot ser un punt de partida interessant per a crear un curs d'aprenentatge totalment autònom a la manera d'Ecolotrain,¹⁰ en què els usuaris interessats puguin accedir al curs i seguir-lo al seu ritme, amb exercicis formatius i avaluatius per a l'autoseguiment.

Des del punt de vista del programari, cal tenir en compte que el programari ofereix bones possibilitats per evitar problemes dels alumnes amb les llicències de programes privatius.

Pel que fa al sistema de tutories per missatgeria instantània, es podria explorar altres programes que permetessin la compartició de pantalla amb múltiples usuaris i el control remot o monitoratge (Logmein, NetSupport School, Elluminate), ja que col·laboraria a agilitzar-lo.

Tanmateix, caldria trobar un equilibri entre el nombre de programes i les necessitats dels alumnes, ja que l'ús de massa programes podria ser contraproductiu, desorientar els alumnes i fer-los perdre l'interès; un risc massa gran per a una necessitat tan puntual com pot ser monitoritzar un alumne en un moment determinat.

9 Recentment s'ha instal·lat una aula virtual amb capacitat per a l'accés de 25 alumnes simultàniament a la Facultat de Traducció i d'Interpretació.

10 <http://ecolotrain.uni-saarland.de/>

Bibliografia

- Biau, José Ramon (2004). "What does this have to do with translation?". URL: <http://www.fask.uni-mainz.de/user/hagemann/publ/biau.pdf> [Consulta: 02.11.2011].
- Center for Teaching. Gathering Feedback from Students. Nashville: Vanderbilt University. URL: <http://cft.vanderbilt.edu/teaching-guides/reflecting/student-feedback> [Consulta: 02.11.2011].
- Galán Mañas, Anabel (2009). La enseñanza de la traducción en la modalidad semipresencial. Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Traducció i d'Interpretació. URL: <http://www.tdx.cat/TDX-0416110-163024> [Consulta: 02.11.2011].
- Gambier, Yves (2003). "Translation and Technology". Dins: Anthony Pym et al. [eds.]. Innovation and E-Learning in Translator Training. Tarragona: Intercultural Studies Group. P. 58-60.
- Ontalba y Ruipérez, José Antonio; Maniega Legarda, David; Serrano Cobos, Jorge (2008). «Evolució de tècniques de web social en programes educatius : aplicació a un màster 2.0». BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació, desembre, núm. 21. URL: <http://www.ub.edu/bid/21/ontal1.htm> [Consulta: 02.11.2011].
- Pym, Anthony et al. [eds.] (2003). Innovation and E-Learning in Translator Training. Tarragona: Intercultural Studies Group. URL: http://isg.urv.es/library/papers/innovation_book.pdf [Consulta: 02.11.2011].
- Sánchez-Gijón, Pilar (2009). «Developing documentation skills to build do-it-yourself corpora in the specialised translation course» Dins: Beeby, A.; Rodríguez, P.; Sánchez-Gijón, P., Corpus use and Translating: Corpus Use for Learning to Translate and Learning Corpus Use to Translate. Amsterdam: John Benjamins Publishing, p. 109-128.
- Torres del Rey, Jesús. 2005. La interfaz de la traducción. Formación de traductores y nuevas tecnologías. Granada: Comares.